

OBSAH

Předmluva	Náplň a poslání učebnice	21
Úvod	Silniční inženýrství, jeho rozvoj, význam a vztah k ostatním oborům stavebního inženýrství; jeho poslání v národním hospodářství ČSSR	23
I. DOPRAVA A PLÁNOVÁNÍ SILNIČNÍ DOPRAVY		
1. Význam a poslání dopravy v národním hospodářství		
1.1	Druhy doprav, jejich základní charakteristiky a výkony	28
1.11	Stručná základní charakteristika dopravy a dosažené výkony	30
1.111	Železniční doprava	30
1.112	Automobilová silniční doprava	31
1.113	Městská doprava	32
1.114	Vodní doprava	33
1.115	Potrubiční doprava	33
1.116	Letecká doprava	34
1.117	Vesmírná doprava	34
1.118	Závěr k národohospodářskému významu dopravy	34
1.2	Požadavky kladené na vnitrostátní a mezinárodní dopravu	35
2. Silniční doprava		
2.1	Základní charakteristika silniční dopravy	36
2.2	Vývoj silniční dopravy a její politický, kulturní a hospodářský význam	
	Rozvoj automobilismu v ČSSR a v zahraničí	39
2.21	Základní fondy v celkové a silniční dopravě	39
2.22	Rozvoj automobilismu v ČSSR a ve světě	40
2.3	Silniční doprava v plánech národohospodářského rozvoje	43
II. PLÁNOVÁNÍ A VÝSTAVBA SILNIČNÍ A DÁLNIČNÍ SÍTĚ		
3. Silniční a dálniční síť v ČSSR		
3.1	Historický vývoj a současný stav	46
3.11	Cesty a silnice ve starověku	46
3.12	Silnice ve středověku	48
3.13	První obnova silnic v Evropě — Rozvoj silnic v SSSR	48
3.14	Cesty a silnice v ČSR a ve SSR	52
3.15	Silnice na území ČSSR v údobí druhé obnovy evropských silnic a dnešní stav jejich třídění	53
3.16	Vznik a vývoj dálnic	56
3.2	Třídění pozemních komunikací	60
3.21	Třídění komunikací z hlediska státně politické a hospodářskopolitické dopravní důležitosti (pro účely správní)	60

3.22	Třídění silnic a dálnic podle ČSN 73 6101/1963. Projektování silnic a dálnic (pro účely plánovací a projekční)	61
3.23	Třídění cest a silnic podle ostatních hledisek	63
3.231	Cesty pro potahovou dopravu a pěší frekvenci	63
3.232	Ostatní hlediska pro třídění silnic	63
3.232.1	Třídění silnic podle způsobu užívání	63
3.232.11	Veřejné silnice	63
3.232.12	Příjezdné silnice	64
3.232.13	Soukromé silnice	64
3.232.14	Třídění silnic podle dopravních předpisů	64
3.232.15	Třídění pozemních komunikací podle vlastnictví	64
3.232.16	Místní komunikace v zastavěné oblasti	64
3.232.17	Třídění silnic podle tvaru území	65
3.3	Kategorizace státních silnic a dálnic	66
3.31	Stupeň nehodovosti	71
3.32	Mez hospodárnosti	73
3.4	Třídění silnic podle mezinárodního významu	75
3.41	Mezinárodní silniční síť T tábora socialistických zemí	75
3.42	Mezinárodní síť evropských zemí E	77

4. Průzkum silničního ruchu

4.1	Účel, cíle a náplň dopravních průzkumů a rozborů	79
4.11	Sčítání dopravy	80
4.12	Druhy sčítání dopravy	80
4.121	Podle doby, v níž nebo po kterou je prováděno	80
4.122	Podle počtu a rozmístění sčítacích stanovišť	81
4.123	Podle vzniku provádění	82
4.123.1	Přímé dopravní sčítání	82
4.123.2	Nepřímé dopravní sčítání	82
4.124	Členění dopravního sčítání podle užšího zaměření	82
4.124.1	Základní sčítání	82
4.124.2	Směrové sčítání	83
4.124.3	Sčítací šetření	83
4.2	Intenzita silničního ruchu	83
4.3	Základní průzkum silničního ruchu, jeho cíle a metody	85
4.31	Základní sčítání dopravy prováděné nezávisle na uživateli silnice	85
4.311	Všeobecné dočasné sčítání	85
4.312	Průběžné sčítání	87
4.312.1	Automatický sčítač na pneumatickém principu	87
4.312.2	Automatický sčítač na elektromagnetickém principu	88
4.312.3	Automatický sčítač na principu fotoelektrické buňky	89
4.312.4	Elektronkový sčítač sovětské výroby	89
4.32	Sčítání s aktivní účastí uživatelů komunikace čili směrové sčítání dopravy	89
4.33	Výsledky sčítání	90
4.4	Průzkum rychlostí	91
4.41	Charakteristiky rychlosti	91
4.42	Druhy rychlosti vozidel	92
4.421	Okamžitá rychlost	92
4.422	Průměr okamžitých rychlostí	92
4.423	Cestovní rychlost	92
4.424	Průměr cestovních rychlostí	92
4.425	Průměrná rychlost v prostoru	92
4.426	Návrhová rychlost	92
4.427	Průměrná návrhová rychlost komunikačního tahu	92
4.428	Použitelná (maximální) rychlost	93
4.429	Použitelná (maximální) rychlost při volné jízdě	93
4.430	Jízdní rychlost	93
4.44	Vývojové tendence rychlostí	93
4.5	Kapacita pozemních komunikací	95
4.51	Základní pojmy	95
4.511	Kapacita komunikací v údobí 1950 až 1965 — podle HCM 1950	96

20.442.4	Šířka vozovky větví a její příčný sklon	579
20.442.5	Vyústění větví	580
20.442.6	Bezpečnostní opatření a dopravní značky	581
20.442.7	Cesty pro pěší	591
20.45	Mimoúrovňová okružní křižovatka	581
20.46	Útvarová křižovatka	582
20.47	Přednosti a nevýhody mimoúrovňových křižovatek	582

V. TRASOVÁNÍ A ZPRACOVÁNÍ PROJEKTOVÉ DOKUMENTACE

21. Trasování a projektování silnic a dálnic

21.1	Základní pojmy	584
21.2	Postupné fáze projektování	584
21.21	Přípravné práce a předběžné úvahy	584
21.22	Předběžná prohlídka území	585
21.23	Polní práce	585
21.24	Hydrologický, geologický a půdní průzkum	585
21.25	Kancelářské práce	585
21.3	Projektová a rozpočtová dokumentace	585
21.31	Přípravná dokumentace	585
21.32	Projektová dokumentace	585
21.33	Realizační dokumentace	587
21.4	Mapové podklady a pomůcky při trasování	587
21.41	Topografické mapy	587
21.42	Speciální mapy	588
21.43	Katastrální mapy	588
21.44	Státní mapy	588
21.5	Vyhledávání trasy v mapových podkladech	588
21.6	Určování trasy v terénu	588
21.7	Grafické provedení projektových příloh	588
21.8	Technickoekonomické zhodnocení trasy	588
21.81	Posouzení variant silniční trasy podle doby návratnosti investic	589
21.82	Porovnání variant podle virtuální délky	589
21.821	Virtuální délka podle zatížení motoru	589
21.822	Virtuální délka podle rychlosti jízdy	589
21.823	Virtuální délka podle spotřeby pohonných hmot	591
21.83	Porovnání variant podle technicko-dopravních a ekonomických ukazatelů	592
21.84	Využití samočinných počítačů pro technickoekonomické srovnání variant silničních tras	594

VI. VYUŽITÍ PROGRESÍVNÍCH METOD V PROJEKTOVÁNÍ SILNIC A DÁLNIC

22. Využití samočinných počítačů v projektování pozemních komunikací

22.1	Obecné využití samočinných počítačů	596
22.2	Princip samočinných počítačů, jejich základní charakteristiky, druhy, způsoby vyjádření informací	598
22.3	Sestava a vybavení počítačů	602
22.31	Vstupní a výstupní jednotka	603
22.311	Vstupní jednotka	603
22.312	Výstupní jednotka	604
22.32	Ústřední výpočetní jednotka	604
22.321	Operační (aritmetická a logická) jednotka	604
22.322	Řadič	604
22.33	Paměti	605
22.331	Vnitřní paměť	605
22.332	Vnější paměť	605
22.34	Počítače používané v ČSSR při projektování pozemních komunikací	607

22.4	Algoritmus, blokové schéma, program, podprogramy, programovací jazyky, vhodnost díloh řešených na počítači	608
22.5	Výpočetní technika v ČSSR (stav k r. 1969)	614
22.6	Možnosti využití samočinných počítačů v silničním stavitelství	615
22.7	Grafické zpracování výsledků	617
22.8	Perspektiva dalšího rozvoje využití samočinných počítačů v projektování silnic a dálnic	618

23. Využití fotogrammetrie v projektování silnic a dálnic

23.1	Princip fotogrammetrické metody	619
23.2	Letecké snímky, jejich vyhotovení a využití	620
23.3	Fotogrammetrické podklady v projektování komunikací	623
23.31	Mapy	623
23.32	Vrstevnicové plány	623
23.33	Fotogrammetrické měření příčných řezů	624
23.4	Zhodnocení, přesnost a hospodárnost fotogrammetrických podkladů projektování	624
23.5	Použití letecké fotogrammetrie při projektování silnic a dálnic	625
23.6	Použití fotogrammetrie a samočinných počítačů při zpracovávání podrobného projektu pozemní komunikace	625
23.61	Cíle a metody podrobného projektování	625
23.62	Výpočet osy komunikace	626
23.63	Stejnorodá pásma	627
23.64	Interpolace bodů terénu	627
23.641	Číselné zobrazení terénu pomocí počítačů — metoda sítě bodů	627
23.642	Vytyčování	629
23.65	Podélný řez	629
23.66	Rozsah zemních prací	630
23.67	Perspektivy	630
23.68	Nezávislé programy	630
23.7	Souhrnné zhodnocení fotogrammetrické metody a samočinných počítačů v projektování silnic a dálnic	630

VII. TUNELY A GALERIE NA SILNICÍCH A DÁLNICÍCH

24. Silniční a dálniční tunely a jejich vybavení

24.1	Všeobecně	634
24.2	Předvídaná dopravní intenzita a kapacita tunelů	634
24.21	Podmínky provozní	636
24.22	Podmínky prostředí	636
24.23	Druh dopravy	637
24.24	Rychlost	637
24.3	Příčný řez tunelem a šířkové uspořádání	638
24.31	Dimenzování potřebného prostoru pro vozidla i pěší	638
24.32	Vliv systému navrženého větrání	639
24.33	Vliv geologických poměrů	639
24.34	Vliv způsobu výstavby	640
24.4	Směrové a výškové poměry silničních tunelů	641
24.5	Tunelová výstroj	642
24.51	Vozovka v tunelu	642
24.52	Osvětlení tunelu	642
24.53	Obložení v tunelu	643
24.54	Větrání tunelů	643
24.541	Podélné větrání	648
24.542	Příčné větrání	648
24.543	Polopříčné větrání	650
24.544	Kombinace větracích systémů	651
24.6	Galerie	651

VIII.

BEZPEČNOSTNÍ ZAŘÍZENÍ A OSTATNÍ VYBAVENÍ
NA SILNICÍCH A DÁLNICÍCH

25.	Bezpečnostní zařízení na pozemních komunikacích	
25.1	Záchytná bezpečnostní zařízení	654
25.11	Zábradlí	657
25.111	Lehká zábradlí	657
25.112	Svodidlová zábradlí	657
25.12	Svodidla	661
25.121	Oboustranná svodidla na středním dělicím pásu	661
25.122	Svodidla na mostech a objektech	663
25.13	Pružidla	666
25.14	Parapetní zídky	667
25.2	Vodící bezpečnostní zařízení (sloupky s odrazovkami, odrazovky)	667
25.3	Zvláštní vodící zařízení (zebrování, dočasné uzávěry)	669
25.4	Vodorovné značky	670
25.5	Směrové tyče a směrové desky	671
	Tabulka A	672
	Tabulka B	673
26.	Seznam literatury	674
27.	Osobní a věcný rejstřík	681
28.	Samostatné přílohy projektu (pod páskou):	
	I. Mimoúrovňová křižovatka „Šternov“ — 1:1000,	
	II. Příčné řezy — 1:1000	
	III. Podélný profil přeložky — 1:2000/200	

4.511.1	Teoretická (mezni) kapacita	96
4.511.2	Možná kapacita	98
4.511.3	Praktická kapacita	98
4.511.4	Kapacita podle ČSN 73 6101/1963	100
4.511.41	Základní kapacita	100
4.511.42	Návrhová kapacita	100
4.512	Nové pojetí kapacity komunikace podle HCM 1965	100
4.512.1	Jediný pojem kapacity komunikace o různých funkčních úrovních	100
4.512.2	Funkční úrovně a funkční intenzity podle jízdních rychlostí	102
4.512.21	Pojem funkční úrovně a funkční intenzity	102
4.512.22	Faktory ovlivňující funkční úroveň	103
4.512.23	Funkční úrovně A až F v charakteristickém slovním popisu	105
4.513	Obehá poznámka k dimenzování pozemních komunikací z hlediska jejich kapacity	106
4.52	Prvky ovlivňující kapacitu pozemní komunikace	107
4.521	Vliv sklonu nivelety na kapacitu komunikace	107
4.522	Kapacita komunikace při plynulé dopravě za ideálních podmínek	109
4.523	Kapacita při přetřžitě dopravě	109
4.524	Výpočet kapacity dálnice a expresních silnic (celková v jednom směru) ve funkci jejich charakteristik	109
4.524.1	Kapacita komunikace vypočtená přímo	109
4.524.2	Intenzity funkční úrovně (celková v jednom směru)	110
4.524.21	Výpočet funkční intenzity přímo z kapacity za ideálních podmínek	111
4.524.22	Výpočet funkční intenzity z její maximální hodnoty za ideálních podmínek	111
4.524.23	Výpočet funkční intenzity z kapacity odpovídající stávajícím podmínkám	112
4.524.3	Určení kapacity a funkční úrovně z mezních hodnot funkční úrovně	112
4.524.4	Závěr ke kapacitě pozemních komunikací	113
4.53	Průplety a průpletové úseky	114
4.531	Základní pojmy průpletu	114
4.532	Typy průpletových úseků	115
4.532.1	Jednoduché průpletové úseky	116
4.532.11	Prostý průpletový úsek	116
4.532.12	Smišený průpletový úsek	116
4.532.2	Složité průpletové úseky	116
4.532.3	Izolovaný průpletový úsek	116
4.532.4	Úseky násobných průpletů	117
4.532.5	Tečné a sečné průplety	117
4.533	Návrh průpletů	118
4.6	Pasport silnic	122
4.7	Výstavba silniční a dálniční sítě v ČSSR	124

III. PROJEKTOVÁNÍ SILNIC A DÁLNIC

5. Konstrukční prvky a názvosloví silnic a dálnic

5.1	Silnice, dálnice a jejich součásti	126
5.2	Trasa, niveleta a osa pozemní komunikace	128
5.21	Silniční (dálniční) trasa	129
5.22	Osa komunikace	130
5.23	Niveleta silnice	130
5.24	Zásady trasování	131
5.3	Silniční a dálniční tělesa v příčném řezu	131
5.31	Násypy	132
5.32	Výkopy	133

6. Silniční doprava

6.1	Druhy dopravy na silnicích a dálnicích	136
6.2	Uživatelé silnic a dálnic	136
6.3	Dopravní předpisy	137

7.	Dopravní prostředky v silniční dopravě	
7.1	Potahová vozidla	138
7.1.1	Potahová vozidla s ocelovými obručemi	138
7.1.2	Potahová vozidla opatřená pneumatikami	139
7.2	Osobní a nákladní automobily	140
7.3	Traktory a speciální vozidla	141
7.4	Parametry motorových vozidel z hlediska projektování komunikací	142
7.4.1	Rozměry vozidel	142
7.4.2	Osové tlaky a celková hmotnost vozidel	142
7.4.3	Dovolená rychlost vozidel	145
7.4.4	Jednotkové vozidlo jako měřítko dopravního množství	146
8.	Vozidlo a jízdní dráha	
8.1	Základní pojmy a charakteristiky pneumatik	147
8.1.1	Vývoj a druhy obručí kol vozidel	147
8.1.2	Účel, funkce a konstrukce pneumatiky	148
8.2	Vztahy mezi obručí kol automobilu a povrchem vozovky	150
8.2.1	Chování obručí pod účinkem vertikálního zatížení	150
8.2.2	Smyková napětí ve styku obručí s vozovkou	153
8.2.3	Pasmyk — příčné vychýlení obručí	154
8.3	Základy teorie pohybu motorového vozidla po komunikaci	156
8.3.1	Výkon motoru a tažná síla vozidla	156
8.3.1.1	Vznik tažné síly	156
8.3.1.2	Valení, smyk a skluz kola	158
8.3.1.3	Velikost tažné síly	159
8.3.1.4	Účinek tažné síly	161
8.3.2	Odpory pohybu vozidla	163
8.3.2.1	Valivý odpor	163
8.3.2.2	Odpor ze sklonu silnice	165
8.3.2.3	Odpor vzduchu	165
8.3.2.4	Odpory setrvačných sil	166
8.4	Dynamika jízdy automobilu	167
8.4.1	Odpružení vozidla a pojem pohodlí	167
8.4.1.1	Odpružené a neodpružené části automobilu	167
8.4.1.2	Zlepšení odpružení vozidel	169
8.4.1.3	Pojem pohodlí jízdy	169
8.4.2	Rovnice pohybu motorového vozidla, dynamický faktor a dynamická charakteristika automobilu a jejich význam pro navrhování silnic	170
8.4.2.1	Dynamický faktor, drsnost vozovky a brzdění	172
8.4.3	Druhy pohybu motorového vozidla na komunikaci	173
8.4.3.1	Rovnovážná rychlost vozidla	173
8.4.3.2	Nerovnoměrný pohyb vozidla (zpožděný do stoupání)	174
8.4.3.3	Jízda s kopce	175
8.5	Pohyb soupravy vozidel	176
8.6	Stabilita vozidla v pohybu	177
8.6.1	Obecná rovnice stability a mezní rychlosti ve funkci charakteristik silnic	177
8.6.2	Brzdění vozidel a brzdná dráha	181
8.6.2.1	Tření ve styku obruče s vozovkou a jeho měření	181
8.6.2.1.1	Přístroje pro měření drsnosti klasickým způsobem	182
8.6.2.1.1.1	Způsoby krátkodobého měření koeficientu smykového tření	182
8.6.2.1.1.2	Drsnoměr Leroux pro měření drsnosti povrchu vozovek	182
8.6.2.1.1.3	Dynamometrický vozík II-61 CVVL-SVŠT	184
8.6.2.1.1.4	Způsoby měření střední hodnoty koeficientu smykového tření	185
8.6.2.1.1.5	Způsoby měření tření při valení	186
8.6.2.1.1.5.1	Stradograf	186
8.6.2.1.1.6	Přístroje s vymezeným smykáním	187
8.6.2.1.1.7	Mikroprofilograf CVVL-SVŠT	187
8.6.2.1.1.8	Faktory ovlivňující koeficienty tření	188
8.6.2.1.1.8.1	Nejdůležitější faktory ovlivňující koeficienty tření	188
8.6.2.2	Dynamika brzděného vozidla	191
8.6.2.3	Postupné brzdění vozidla, postřeh a reakce řidiče	192
8.6.2.4	Brzdná dráha	193

8.624.1	Brzdná dráha v přímé	193
8.624.2	Brzdná dráha v oblouku	198
8.624.3	Brzdění motorem	199
8.63	Stabilita vozidla	199
8.631	Stabilita vozidla proti smyku vně zatáčky	200
8.632	Stabilita vozidla proti smyku dovnitř zatáčky	201
8.633	Stabilita vozidla proti jeho překocení kolem vnějšího kola	202
8.634	Stabilita vozidla při výhlednici vnějších sil kolmé k vozovce	202
8.7	Rovnost povrchu vozovky, vznik nerovností, způsoby měření a vliv na kvalitu a bezpečnost jízdy	203
8.71	Vznik nerovností, jejich příčiny, druhy a charakteristiky	204
8.711	Kritéria rovnosti povrchu živčivých vozovek	206
8.711.1	Nerovnosti v příčném směru	207
8.711.2	Nerovnosti v podélném směru	210
8.711.3	Nerovnosti způsobené trhlinami ve vozovce	210
8.712	Kritéria povrchu vozovky z cementového betonu	212
8.72	Přístroje pro měření rovnosti povrchu vozovek	213
8.721	Přístroje pro přímé měření rovnosti	213
8.721.1	Příložené latě	213
8.721.2	Profilografy	214
8.721.21	Německý stabilní nosníkový profilograf	214
8.721.22	Anglický vlečný nosníkový profilograf	215
8.721.23	Japonský vlečný nosníkový profilograf	215
8.721.24	Československý vlečný laťový profilograf SSŽ	215
8.721.25	Československý stabilní nosníkový profilograf VÚT	216
8.721.3	Pohyblivé přístroje pro přímé měření rovnosti	217
8.721.31	Viagrafy	217
8.721.311	Vahadlový viagraf	217
8.721.312	Kompenzační viagraf	219
8.721.313	Ostatní přístroje	222
8.721.314	Závěr	222
8.722	Přístroje pro nepřímé měření rovnosti povrchu vozovky	223
8.722.1	Francouzský indikátor pohodlí jízdy	223
8.722.2	Dynamický analyzátor podélného profilu francouzské ústřední silniční laboratoře	226
8.722.3	Československý profilograf VVSL-ČVUT 1969	226
8.722.4	Přístroje založené na bezkontaktním měření rovnosti povrchu vozovky	229
8.73	Normativní požadavky na rovnost povrchu vozovek	229
8.8	Klasifikace vozovek z hlediska drsnosti jejich povrchu	230

9. Pohyb vozidel ve sledu

9.1	Charakteristiky dopravního proudu	232
9.11	Chování účastníků dopravy	232
9.12	Základní charakteristiky dopravního proudu	233
9.13	Okamžitá rychlost jednotlivých vozidel v dopravním proudu	235
9.14	Odstupy vozidel v dopravním proudu	237
9.2	Délka rozhledu	238
9.21	Délka rozhledu pro bezpečné zastavení vozidla před překážkou	238
9.22	Délka rozhledu pro předjíždění	242
9.23	Délka rozhledu při vyhýbání	246
9.3	Návrhová rychlost a hlediska pro její volbu	247

10. Bezpečnost silniční dopravy

10.1	Nehoda a nehodovost jako míra bezpečnosti dopravy	249
10.2	Rozsah silničních nehod podle statistiky	250
10.3	Nehodovost ve vztahu k intenzitě dopravy a ke komunikaci	255
10.4	Aktualizovaný přínos zvýšeného stupně nehodovosti na automobilových silnicích a dálnicích k rentabilitě jejich výstavby	258
10.41	Výpočet úspor v bezpečnosti silniční dopravy	258
10.42	Rentabilita výstavby dálnice z hlediska bezpečnosti dopravy	259
10.421	Pojem aktualizace přínosu	259

10.422	Výpočet rentability	260
10.5	Opatření pro snížení nehodovosti	265
11. Trasa komunikace v plánu		
11.1	Směrové prvky silniční osy	266
11.11	Přímé úseky trasy	267
11.12	Směrové oblouky	269
11.2	Kruhový oblouk	269
11.21	Určení minimálního poloměru kruhového oblouku	269
11.22	Návrh kruhového oblouku	273
11.3	Kruhový oblouk s přechodnicemi	275
11.31	Přechodnice — účel a použití	275
11.311	Klotoida	279
11.312	Lemniskata	281
11.313	Kubická parabola	283
11.314	Porovnání přechodnicových křivek	283
11.32	Délka přechodnice — podmínky příznivého perspektivního vzhledu	284
11.33	Vytyčovací prvky kruhového oblouku s klotoideickou přechodnicí při zachování poloměru zatáčky	290
11.331	Podmínky použití přechodnice a obecná studie její trasy	290
11.332	Výpočet prvků klotoidy	292
11.332.1	Minimální délka klotoideické přechodnice	292
11.332.11	Z příčného rázu	292
11.332.12	Z doby průjezdu přechodnicí	292
11.332.13	Ze stoupání vzestupnice	292
11.332.2	Úhel τ tečny bodu klotoidy s osou X	293
11.333	Vytyčovací prvky klotoidy pomocí pravouhlých souřadnic	294
11.34	Vytyčovací prvky kruhového oblouku s klotoideickou přechodnicí při zachování středu kruhového oblouku	299
11.35	Nesymetrické klotoideické přechodnice	301
11.36	Přechodnice mezi dvěma kruhovými oblouky	302
11.4	Průběžný klotoideický oblouk	304
11.5	Náhradní kruhový oblouk jako přechodnice	306
11.6	Rozhled ve směrovém oblouku	308
11.61	Grafická metoda řešení rozhledu v oblouku	308
11.62	Dostředný příčný sklon vozovky	310
11.7	Sled směrových oblouků	312
11.71	Protisměrné oblouky	312
11.72	Stejnosměrné oblouky	315
11.8	Hodnocení trasy v plánu	317
12. Trasa komunikace v podélném řezu		
12.1	Výškové návrhové prvky	319
12.11	Podmínky pro volbu nivelety	319
12.2	Sklon nivelety	322
12.21	Maximální sklony	322
12.22	Minimální sklon z hlediska zajištění odvodnění vozovky	324
12.3	Návrh trasy a nivelety s ohledem na stanovený podélný sklon	324
12.31	Vliv území na volbu nivelety a ztracený spád	324
12.32	Sestrojení řídicí čáry ve vrstevnicové mapě nebo plánu	325
12.33	Vyhledání řídicí čáry přímo v území	327
12.331	Při použití nivelačního stroje	327
12.332	Při použití sklonoměru	328
12.4	Návrh nivelety, jejich lomů a výškových oblouků	328
12.41	Lomy nivelety	329
12.42	Výpočet výškového mnohoúhelníku nivelety	330
12.43	Druhy výškového zaoblení	331
12.44	Rozhled ve výškovém oblouku	335
12.441	Rozhled na jednosměrné vozovce	335
12.442	Rozhled na obousměrné vozovce	341
12.45	Nejmenší poloměry výškových vypuklých oblouků podle ČSN 73 6101/1963	342

12.5	Návrh vyduťých výškových oblouků	344
12.61	Minimální poloměry vyduťých vertikálních oblouků podle ČSN 73 6101/1963	344
12.52	Rozhled ve vyduťém výškovém oblouku při noční jízdě	344
12.53	Rozhled při podjezdech	345
12.6	Postup při řešení nivelety a zhodnocení navržené trasy	346
12.61	Shrnutí postupu při řešení nivelety a výškových zaoblení	346
12.62	Zásady pro výškové vedení trasy	347
12.63	Sladění směrového a výškového vedení trasy	347

13. Uspořádání silnic a dálnic v příčném řezu

13.1	Všeobecné zásady návrhu	349
13.2	Šířkové uspořádání v příčném řezu	350
13.21	Výhledová kapacita pro stanovení šířky silnic a dálnic	351
13.3	Šířka jízdních pruhů a vozovek silnic a dálnic	351
13.31	Jednopruhová vozovka	352
13.32	Dvoupruhová vozovka	352
13.33	Třípruhová vozovka	356
13.34	Vozovky více než třípruhové	357
13.341	Čtyřpruhová vozovka	357
13.342	Vozovky dálnic	358
13.4	Rozšíření vozovky ve směrovém oblouku	358
13.41	Způsob rozšíření vozovky	363
13.5	Krajnice	365
13.51	Šířka krajnice	365
13.52	Zpevněná část krajnice	366
13.53	Nezpevněná část krajnice	367
13.54	Zvýšená krajnice — chodník	367
13.6	Příčný sklon povrchu vozovky a krajnic	367
13.61	Oboustranný příčný sklon vozovky	367
13.62	Jednostranný (dostředný) příčný sklon vozovky	368
13.63	Výsledný sklon vozovky	369
13.7	Přechod z příčného řezu v přímé do příčného řezu v oblouku — vstoupnice, sestupnice a klopení vozovky v oblouku	369
13.8	Přídavné pruhy a stezky	374
13.81	Další jízdní pruh	374
13.82	Pruh pro pomalá vozidla	374
13.83	Pruhy pro místní provoz	374
13.84	Rychlostní pruhy — zpomalovací a zrychlovací	374
13.85	Pásy pro cyklisty a pro chodce	375
13.9	Rozměry prvků příčného řezu silnic a dálnic	378
13.91	Všeobecné zásady	378
13.92	Třídění a technické znaky silnic a dálnic v ČSSR	378
13.921	Silnice	378
13.922	Dálnice	381
13.10	Šířkové rozměry bývalých státních a okresních silnic v ČSSR	389
13.11	Šířka komunikací na mostech a v podjezdech	389
13.111	Uspořádání a volná šířka mostu a podjezdu v příčném řezu	390
13.112	Šířka vozovky	390
13.113	Šířka krajnic	390
13.114	Odrasné pruhy	390
13.115	Chodníky na mostech	391
13.116	Chodníky v podjezdech	391
13.12	Průřezný obrys komunikace na mostech a v podjezdech	392
13.13	Svahy zemního tělesa silnic a dálnic	392
13.14	Zdivo v silničním stavitelství	393
13.141	Účel a druhy silničních zdí	393
13.142	Statické řešení opěrných a zárubních zdí	393
13.143	Rozměry opěrných zdí	396
13.144	Zárubní zdi	399
13.145	Obkladní zdi	402
13.146	Zdivo nasucho	402
13.147	Opěra z vyztužené zeminy	403

13.15	Pozemek komunikace a ochranná pásma silnic a dálnic	404
13.151	Šířka pozemku komunikace	404
13.152	Účel a šířka ochranného pásma silnic a dálnic	404

14. Stabilita zemního tělesa silnic a dálnic a návrh sanace jeho poruch

15. Odvodnění silnic a dálnic

15.1	Všeobecné pojmy	406
15.2	Příkopy a rigoly	406
15.21	Tvar příkopu	408
15.22	Tvar rigolu	409
15.23	Průtokové množství vody	410
15.231	V příkopu	410
15.232	V rigolu	412
15.24	Podélný sklon (spád) dna příkopu a rigolu	414
15.3	Trativody, kanalizace, vpusti, vsakovací studny a skluzy	414
15.31	Trativody	414
15.32	Kanalizace	415
15.33	Vpusti	415
15.34	Vsakovací jámy	417
15.35	Plošné odvodnění	417
15.36	Skluzy	417
15.4	Propustky a mosty	418
15.41	Výpočet odtokového množství vody z povodí přiléhající k propustku	418
15.42	Dimenzování průtočného profilu propustku	420
15.43	Úprava křídel vtoku a výtoku propustku	424
15.44	Druhy propustků	426
15.441	Trubní propustky	426
15.441.1	Trouby z prostého cementového betonu	427
15.441.2	Trouby ze železového betonu	432
15.441.3	Uložení trub	433
15.441.4	Prefabrikované součásti propustku	433
15.441.5	Výpočet trubních propustů	434
15.442	Deskové propustky	435
15.443	Klenuté propustky	436
15.443.1	Kruhová klenba	436
15.443.2	Propustky s parabolickou klenbou	438
15.444	Zvláštní druhy propustků	439
15.444.1	Trouby z ocelových plechů	439
15.444.2	Dřevěné propustky	440

16. Točky

16.1	Základní pojmy a druhy toček	441
16.2	Navrhování toček	444
16.21	Souměrná točka	444
16.211	Základní oblouk se středem ve vrcholu osového polygonu	444
16.212	Postup výpočtu vytyčovacíh prvků souměrné točky	447
16.213	Základní oblouk se středem uvnitř vřeholového úhlu osového polygonu	449
16.214	Základní oblouk se středem vně vřeholového úhlu osového polygonu	450
16.22	Nesouměrná točka s protisměrnými oblouky	451
16.23	Nesouměrná točka s dvěma stejnosměrnými oblouky	451
16.24	Návrhové prvky toček podle ČSN 73 6101/1963	452
16.25	Návrh nivelety silnice v točce	455
16.26	Odvodnění točky	455

17. Metody prověření prostorového účinku trasy a začlenění komunikace do krajiny

17.1	Trasa jako prostorová křivka	457
17.2	Metody perspektivního zobrazení komunikací	459
17.21	Rankova prostorová perspektiva	461
17.211	Početní metoda	461

17.212	Grafická metoda	464
17.213	Graficko-početní metoda	465
17.214	Kombinace perspektivy s fotosnímkiem krajiny	465
17.215	Zhodnocení Rankovy metody perspektivního zobrazení komunikací	467
17.216	Perspektiva pomocí přístrojů	467
17.216.1	Univerzální Foersterův přístroj pro perspektivní zobrazení	467
17.216.2	Automatický výpočet a vykreslení perspektiv	470
17.3	Metody modelového zobrazení	473
17.31	Plastický model území s komunikací	473
17.32	Model silniční koruny z lepenky nebo z plastických hmot	473
17.33	Metoda stereoskopického zobrazení	474
17.34	Hosův univerzální prostorový osový model	474
17.35	Model vytvořený příčnými profily	475
17.4	Začlenění komunikace do krajiny	475
17.41	Všeobecné zásady	475
17.42	Komunikace v násypu	475
17.43	Komunikace v odřezu	475
17.44	Komunikace v zářezu	476
17.5	Druh a rozsah ozelenění silnic a dálnic	476
17.51	Účel a druh ozelenění	476
17.511	Osázení stromy a keři	476
17.512	Komunikace v lese	477
17.6	Zvláštní úkoly prostorového uspořádání	477
17.61	Ochrana před hlukem	477
17.62	Ochrana komunikace před sněhem	478

18. Návrh zemních prací

18.1	Všeobecně o zemních pracích	480
18.2	Základní pojmy a názvosloví	481
18.3	Výpočet objemu (kubatury) zemních prací	481
18.31	Šířka a plocha území zabraného silničním tělesem	481
18.32	Plochy svahů zemního tělesa	483
18.33	Určení plochy příčných řezů	484
18.331	Planimetrování ploch	484
18.332	Grafická metoda	485
18.333	Analytická metoda	486
18.34	Výpočet kubatury výkopů a násypů v přímé	487
18.341	Určení kubatur s použitím obrazce ploch	488
18.342	Přibližná metoda zjišťování kubatury	489
18.343	Určení objemu zemních prací pomocí nomogramů a z příčných řezů	492
18.344	Ostatní přibližné metody	494
18.344.1	Metoda ekvidistantních příčných řezů	494
18.344.2	Metoda střední výšky násypu či výkopu	495
18.344.3	Metoda statického momentu	497
18.344.4	Závěr k metodám zjišťování kubatur zemních prací	497
18.35	Výpočet kubatury zemního tělesa v okolí přechodného řezu	497
18.36	Výpočet kubatury zemního tělesa v obloukové trase	500
18.37	Progresivní metoda výpočtu kubatury zemních prací pomocí samočinných počítačů	502
18.38	Rozvoz hmot po trase	502
18.381	Všeobecně	502
18.382	Obraz ploch, výsledný obraz ploch, příčné vyrovnání hmot	502
18.383	Objem zemin podle stavu nakypění	504
18.384	Podélné vyrovnání hmot	506
18.385	Hmotnice	506
18.385.1	Konstrukce a vlastnosti hmotnice	506
18.385.2	Dopravní moment a střední dopravní vzdálenost	509
18.385.3	Stanovení polohy vyrovnávací přímký zajišťující minimum dopravních nákladů	511
18.386	Zvláštní případy hmotnice	513
18.386.1	Profily s nevyrovnanými kubaturami	513
18.386.2	Podružné vyrovnávací přímký	515
18.387	Shrnutí postupu při grafickém řešení rozvozu hmot	515

IV. STYK SILNICE S JINÝMI KOMUNIKACEMI

19. Křížení komunikací

19.1	Základní pojmy a názvosloví	518
19.2	Osy stýkajících se komunikací jsou rovnoběžné	521
19.3	Osy komunikací se vzájemně křížují	521
19.31	Křížení silnic a dálnic se železnicí	521
19.311	Křížení v úrovni (železniční přejezdy)	522
19.312	Rozhled na železničních přejezdech	523
19.313	Mimoúrovňové křížení na tratích s elektrickým, parním nebo motorovým pohonem	524
19.32	Křížení s vodními toky	526

20. Křižovatky silnic a dálnic ve volné trati

20.1	Všeobecné zásady a názvosloví úrovnňových křižovatek	527
20.2	Dopravní ruch na křižovatce a jeho usměrnění	530
20.3	Podmínky bezpečné a plynulé jízdy na křižovatce	533
20.31	Rozhled na křižovatce	533
20.32	Směrové oblouky při odbočování	537
20.33	Šířka pruhů vozovek větví	539
20.34	Zrychlovací a zpomalovací pruhy	539
20.35	Kapacita prosté úrovnňové křižovatky	541
20.4	Navrhování křižovatek	541
20.41	Všeobecné zásady	541
20.42	Výchozí podklady	544
20.421	Výhledová dopravní intenzita	544
27.422	Povaha a skladba dopravy	545
20.423	Návrhová rychlost	545
20.424	Tvar povrchu území	545
20.425	Velikost pozemkové plochy	545
20.426	Stavební a udržovací náklady křižovatky a provozní úspory	545
20.43	Typy křižovatek	545
20.431	Křižovatky s možnými střetnými body	545
20.431.1	Úrovnňové křižovatky	545
20.431.11	Průsečná kolmá křižovatka	546
20.431.12	Úrovnňové křižovatky s usměrněnou dopravou	547
20.431.121	Všeobecné zásady	547
20.431.122	Dělicí a směrovací ostrůvky	547
20.431.123	Typy úrovnňových stykových křižovatek	550
20.431.124	Rozšířená průsečná křižovatka	551
20.431.125	Křižovatky s rychlostními pruhy	552
20.431.126	Křižovatky se středními dělicími pásy	555
20.431.2	Dopravní značky	556
20.431.3	Okružní křižovatky	557
20.431.31	Základní pojmy	557
20.431.32	Návrh konstrukce	558
20.431.33	Použití okružní křižovatky, její přednosti a nevýhody	563
20.432	Křižovatky bez střetných bodů	564
20.432.1	Úrovnňové křižovatky s řízenou dopravou	564
20.432.11	Kapacita křižovatky s dopravou řízenou	565
20.432.12	Koordinace světelných signálů (zelená vlna)	566
20.432.2	Mimoúrovnňové křižovatky	567
20.432.21	Použití mimoúrovnňové křižovatky	567
20.432.22	Základní prvky konstrukce mimoúrovnňové křižovatky	567
20.432.23	Základní typy konstrukcí mimoúrovnňových křižovatek	568
20.44	Návrhové prvky křižovatek	569
20.441	Konstrukce mostů	577
20.442	Větve	578
20.442.1	Směrové prvky větví křižovatky	578
20.442.2	Podélný sklon větví křižovatky	579
20.442.3	Výsledný tvar větví křižovatky	579